

Щоденник (дуже стисло)

Олександр Довженко

У своїх щоденникових записах періоду війни О. Довженко пише про страшні страждання народу. "Сьогодні, як і вчора, як і завтра, всі газети переповнено описанням таких жорстоких фактів, таких нелюдських вчинків ворогів наших, таким жахом людських страждань, що надлюдське горе уже давно перелилось через край..."

Митець у деякі моменти жаліє, що віддав стільки років свого життя кінематографу, оскільки поряд з ним весь час були заздрісні і ниці людці, що намагалися загубити душу. Він жаліє Сталіна, біля якого зібралися підлабузники, що ніколи не скажуть правди.

<...> "Найменше я б хотів дожити до такого моменту, коли після хоча і нелюдськи тяжкої, але переможної війни кожна наша ганчірка перетворилася б на реліквію... Коли кожен дурень і бюрократ, не дивлячись на якого народ переможе фашистів, заявить, що перемога сталася саме завдяки йому..." <...>

Зболено пише митець про те, що ще ніколи в історії стиль не проголошувався раніше, ніж були написані твори. Автори ж його країни мусять писати за суворими законами.

О. Довженко викладає свої думки про зміну системи освіти: покращити жалюгідне становище учителя, дати йому змогу вільно працювати.

<...> "Багата держава, яку утворюють бідні люди — абсурд! Держава не може будувати свій добробут на бідності і обдертості своїх громадян". <...>

У Києві ніхто не турбується про пам'ятки культури, і вони зникають. О. Довженко перераховує у своєму щоденнику всі архітектурні пам'ятки, що вже зникли.

У грудні 1943 року митець викладає свої думки щодо нового сценарію про народ: "Мистецькі твори треба складати на пам'ять мертвих і в ім'я ненароджених. Таким чином ми замикатимем життєве коло, беручи участь в тім, що було, є і буде".

О. Довженко помічає, що в усіх республіках найкращі діячі мистецтва переслідуються як націоналісти. Особливо, звичайно, це стосувалося й самого митця, що завжди турбувався про долю свого народу.

На початку 1944 року письменник помічає, що його починають виключати з різних комітетів. "Оргвисновки починають діяти".

У щоденнику Олександра Довженка щораз виникає образ України — Великої Вдовиці.

У повоєнні роки митець усе більше відчуває зашморг, що затягається навколо нього, навколо його творчості. У Москві він почуває себе в неволі, але поїхати до України теж не може. Весь час над ним висить загроза звинувачення у націоналізмі.

У деякі моменти О. Довженко почуває себе на грані катастрофи, не бажає більше жити.

<...> "Я не знаю навіть, чому я на чужині. Не пускають мене туди... чи звідси мене

не пускають в їхні руки. Однаково мені, однаково мені. Я плачу сьогодні вже втретє".

"Я вмеру у Москві, так і не побачивши України. Перед смертю я попрошу Сталіна, аби перед тим, як спалити мене в крематорії, з грудей моїх вийняли серце і закопали його в рідну землю у Києві деś над Дніпром на горі". <...>

О. Довженко пише про те, що наша країна єдина в світі, у якій слово "інтелігент" звучить як образливе. Тому є поняття "гнилий інтелігент".

Митець почав молитися Богові, про якого не згадував багато років. Висловлює почуття кохання до дружини.

1954 р. <...>"Трудно жити й творити без щастя. Я стомлений, знесилений душевно вкрай. Йду на сценарну студію обговорювати нікчемний "сценарій"... Пропав день, бо треба заробляти на хліб. Деś готуються влаштувати вшанування мене з нагоди шістдесятиріччя. А я стурбований одним: як би заробити на прожиття, як би не звалитися з ліжка без копійки в кишені". <...>